

rum esse, qui difficultatibus victis, vtilitatem iuuantem prætulere gratia placendi: idque iam & in alijs operibus ipse feci. & profiteor mirari me T. Liuium, autorem celeberrimum, in historiarij suarum, quas repetit ab origine Urbis, quodam volumine sic orsum: Tam sibi satis gloria quasitum, & potuisse se desinare, ni animus iniquis pasceretur opere. Profecto enim populi gentium victoris, & Romani nominis gloria, non sua composuisse illa decuit. Maius meritum esset, operis amore, non animi causa perseuerasse: & hoc populo Romano præstitisse, non sibi. Viginti milia rerum dignarum cura, (quoniam ut ait Domitius Piso, thesauros oportet esse, non libros) ex lectione voluminum circiter duum milium, quorum pauca admodum studiosi attingunt propter secretum materia, ex exquisitis autoribus centum, inclusimus triginta sex voluminibus, adiectis rebus plurimis, quas aut ignorauerat priores, aut postea inuenerat vita. Nec dubitamus multa esse quæ & nos præterierint. Homines enim sumus, & occupati officijs: successivisque temporibus ista curamus, id est, nocturnis, ne quid vestris putetis cessatum horis. Dies vobis impendimus. Cum somno valetudinem computamus: vel hoc solo premio contenti, quod dum ista (ut ait M. Varro) musinamur, pluribus horis vivimus. Profecto enim vita vigilia est. Quibus de causis atque difficultatibus nihil auso promittere, hoc ipsum tu præstas quod ad te scribimus. Nec fiducia operis hæc est, sed indicatura. Multa valde pretiosa ideo videntur, quia sunt templis dicata. Nos quidem omnes, patrem, te fratremque diximus opere iusto, temporum nostrorum historiam orsi à fine Aufidij Bassi. Vbi sit ea quæres iam pridem per acta sancitur. Et alioquin statutum erat heredi mandare, ne quid ambitioni dedisse vita iudicaretur. Proinde occupantibus locum faueo & posteris, quos scio nobiscum decertaturos, sicut ipsi fecimus cum prioribus. Argumentum huius stomachi mei habebis, quod in his voluminibus autorum nomina prætexui. Est enim benignum (ut arbitrator) & plenum ingenui pudoris, fateri per quos profeceris, non ut plerique ex ijs quos attingi fecerunt. Scito enim conferentem me autores, depræhendisse à iuratis & proximis veteres transcriptos ab verbum, neque nominatos, non illa Virgiliana virtute ut certarent, non Ciceroniana simplicitate, qui in libris de Republica, Platonis se comitem profitetur: in consolatione filie, Crantorem, inquit, sequor: item Panatium de officijs. Quæ volumina eius ediscenda, non modo in manibus habenda quotidie, nosli. Obnoxij profecto animi, & infelicis ingenij est, depræhendi in furto malle quam mutuum reddere, cum præsertim fors fiat ex usura. Inscriptionis apud Græcos mira felicitas, *κελευθ* inscribere, quod volebant intelligi fauorem. Alij *κελεθ* *αμαθειας*, ut vel lactis gallinacæ sperare possis in volumine haustum. Iam, *τα μυσ*, *πάνδεκται*, *εγχερίδιον*, *λειμών*, *πινυλίδιον*, inscriptiones propter quas radimonium deserui possit. At cum intraveris, dum deæque, quam nihil in medio inuenies. Nostri crassiores, Antiquitatum, Exemplorum, Artiumque, quam facetissimi. Lucubratorum puto, qui Antias civis erat & vocabatur, Valerius primus asserit: Varro in satyris suis Sesculixem & Flexibulas. Apud Græcos desit nugari Diodorus, & *βιβλιοθήκην* historiam suam inscripsit. Apion quidem grammaticus, hic quem Tiberius Cæsar cymbalum mundi vocabat, quum publica fama tympanum potius videri posset, immortalitate donari à se scripsit, ad quos aliqua componebat. Me vero non tænet nullum festiuorem excogitasse titulum. Et ne in totum videar Græcos insectari, ex illis nos velim intelligi pingendi: conditoribus, quos in libellis his inuenies, absoluta opera, & illa quoque, quæ mirando non satiamur, pendenti titulo inscripsisse: Ut Appelles faciebat, aut Polyclethus: tanquam inchoata semper arte & imperfecta, ut contra iudiciorum varietates superesset artificij regressus ad veniam, velut emendaturo quicquid desideretur, si non esset interceptus. Quare plenum verecundia illud est, quod omnia opera tanquam nouissima inscribere, & tanquam singulis fato adempti. Tria non amplius, ut opinor, absolute quæ traduntur inscripta, ille fecit, quæ suis locis reddam: quo apparuit, summam artis securitatē autori placuisse, & ob id magna invidia fuere omnia ea. Ego plane meis adijci posse multa confiteor: nec ijs solis, sed & omnibus quæ edidi: ut obiter caueam istos Homeromastigas. Ita enim verius dixerim, quoniam audio & Stoicos, & dialecticos, Epicureos quoque (nam de grammaticis semper expectavi) parturire aduersus libellos, quos de grammatica edidi, & subinde abortus facere iam decem annis, cum etiam celerius elephantum pariatur. Ceu vero nesciam aduersus Theophrastum, hominem in eloquentia tantum, ut nomen diuinum inde inuenerit, scripsisse etiam feminam, & prouerbum inde natum, suspensio arborem eligendi. Non queo mihi temperare, quo minus ad hoc pertinentia ipsa Censorij Catonis verba ponam, ut inde appareat, etiam Catoni de militari disciplina commentanti, qui sub Africano, imo vero & sub Annibale didicisset militare, & ne Africanum quidem ferre potuisset, qui imperator triumphum reportasset, paratos fuisse istos qui obrectatione alienæ scientiæ famam sibi aucupantur. Quid enim ait in eo volumine? Scio ego quæ scripta sunt, si palam proferantur, multos fore qui vitilitigent, sed ij potissimum, qui veræ laudis expertes sunt. Eorum ego orationes sino præterfluere. Nec Plancus illepide, cum diceretur Asinius Pollio orationes in eum parare, quæ ab ipso aut liberis post mortem Planci ederentur, ne respondere posset: Cum mortuis non nisi laruas luctari. Quo dicto sic repercutit illas, ut apud eruditos nihil impudentius iudicetur. Ergo securi etiam contra vitilitigatores, quos Cato eleganter ex vitijs & litigatoribus composuit: quid enim illi aliud quam litigant, aut litem quærunt? exequemur reliqua propositi. Quia occupationibus tuis publico bono parcendum erat, quid singulis contineatur libris huic epistole subiunxi: summaque cura, ne perlegendos eos haberes, operam dedi. Tu per hoc & alijs præstabis ne perlegant: sed ut quisque desiderauerit aliquid, id tantum quærat, & sciat quo loco inueniat. Hoc ante me fecit in literis Valerius Soranus in libris quos *επιτομίδων* inscripsit. Vale.

C. Plinij